

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

5. Антонова Л.В., Антонов А.В., Івашова Л.М. Інформаційно-комунікаційні інструменти забезпечення ефективного врядування в Україні на державному та регіональному рівнях. Публічне управління та митне адміністрування. 2023. № 1 (36). С. 10-17.

Верительник Світлана Мельсиківна
доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольський державний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У НАДЗВИЧАЙНО СКЛАДНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах місцеві органи влади працюють в надзвичайно складних умовах, спричинених воєнним станом, масовим переміщенням населення, руйнуванням критичної інфраструктури та необхідністю масштабної реконструкції територій. Ці питання ставлять перед місцевими органами влади нові виклики, такі як забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб, і тих, хто повертається в Україну, відновлення житла та інфраструктури, розвиток громадянського суспільства та налагодження прозорих адміністративних механізмів.

Водночас місцева влада стикається з обмеженими фінансовими ресурсами, нестачею спеціалістів та необхідністю адаптації до європейських стандартів державного управління та прав людини. Усе це потребує глибокого аналізу процесів та їх впливу на реформу місцевого самоврядування та оцінки поточної ситуації та формулювання рекомендацій щодо подальшого розвитку муніципального законодавства [1].

Таким чином, дослідження проблем місцевої влади в сучасній Україні є надзвичайно актуальним, оскільки саме від ефективності діяльності цих органів залежить успішність реформ та загальна стійкість країни у процесі відновлення. На сьогодні місцеве самоврядування в Україні продовжує функціонувати в умовах серйозних викликів, пов'язаних із режимом воєнного стану та відновленням країни. Місцеві ради та органи, що виконують їхні рішення щодо задоволення основних потреб мешканців, підтримки внутрішньо переміщених осіб та забезпечення їхньої безпеки, стали ключовими центрами ухвалення рішень[2]. Місцева влада продемонструвала високий рівень адаптивності,

використовуючи власні ресурси та допомогу національних і міжнародних партнерів. Незважаючи на ці зусилля, місцева влада, як і раніше, відчуває брак ресурсів, що створює додаткові проблеми для ефективного управління на місцевому рівні.

Основним ресурсом, у якому обмежені українські громади, є фінансові кошти. Наразі більшість місцевих бюджетів спрямовано на задоволення базових потреб, підтримку військовослужбовців і ветеранів, допомогу внутрішньо переміщеним особам і тим, хто повертається в Україну. Це ускладнює реалізацію довгострокових планів і стратегічних проєктів. Зіткнувшись з цією складною ситуацією, органи місцевого самоврядування все частіше звертаються до міжнародних організацій за фінансовою та технічною допомогою. Наприклад, такі міжнародні програми допомоги, як Рада Європи, Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) та ЮНІСЕФ, фінансують житлові, медичні та молодіжні проєкти для внутрішньо переміщених осіб. Ці програми також спрямовані на захист інших вразливих груп, таких як жінки, ветерани та їхні сім'ї [3].

Водночас, до війни українські місцеві органи влади мало використовували можливості співпраці з міжнародними організаціями, іноземними урядами та іншими великими грантовими установами. Працівники виконавчих органів місцевої влади часто не мали або майже не мали досвіду в управлінні грантами та міжнародному співробітництві. Це створює значні труднощі в ефективній комунікації з донорами, підготовці заявок, веденні грантової документації та звітності. Тому для подальшого поглиблення співпраці з міжнародними партнерами необхідно впроваджувати цільові навчальні програми, які забезпечать їх необхідними навичками. Особливо це стосується таких сфер, як написання грантових заявок, управління проєктами та написання звітів [4]. Таким чином, у подальшому це демонструє, як співпраця з міжнародними донорами вирішує проблему фінансових ресурсів на місцевому рівні лише у взаємодії зі сприянням розвитку інтелектуальних та освітніх ресурсів, необхідних для ефективного управління міжнародними проєктами.

Слід зауважити, що постійно зростаюча роль місцевих органів влади в забезпеченні реалізації та захисту прав і свобод членів своїх громад змушує юристів звертати увагу на те, що їм необхідно опанувати не лише національне законодавство, а й відповідні міжнародні документи. Зокрема, Європейські стандарти в галузі місцевого самоврядування, закріплені в Хартії місцевого самоврядування, стають дедалі важливішими для українських громад [5].

У цьому контексті міжнародні партнери відіграють важливу роль, надаючи експертну підтримку та необхідні ресурси. Слід ще раз наголосити, що до списку міжнародних документів мають входити й ті, що містять міжнародні стандарти в галузі прав людини. Це вимагає нових знань, навичок і компетенцій, які можна набути в процесі здобуття вищої освіти або підвищення кваліфікації. Водночас залишається актуальною проблема браку

навчальних програм, спеціально призначених для роботи місцевих органів влади в умовах воєнного стану. Такі навчальні програми могли б містити в собі такі елементи, як управління кризовими ситуаціями, міжнародне право та фінансування грантів, але найголовніше - вони мають бути адаптовані саме для місцевих органів влади.

Таким чином, українське місцеве самоврядування продемонструвало високу здатність адаптації до складної ситуації, спричиненої воєнним станом та необхідністю відновлення країни. Серед ключових тенденцій - зростання потреби у фінансових ресурсах, посилення співпраці з міжнародними партнерами та запровадження прозорих і ефективних адміністративних структур. Підкреслено нагальну потребу у зміцненні фінансової спроможності місцевих громад, вдосконаленні нормативно-правової бази та розширенні спеціалізованих навчальних програм для працівників місцевих органів влади та активних членів громад.

Подальший розвиток українського місцевого самоврядування, особливо розвиток внутрішнього законодавства країни, пов'язані із глибшою інтеграцією європейських стандартів та посиленням ролі органів самоврядування у гарантуванні прав людини, зокрема впровадження європейських стандартів прав людини на місцевому рівні. Перспективи подальших досліджень полягають у тому, щоб відслідковувати й аналізувати динаміку в окреслених царинах у найближчі роки та формулювати доктринальні пропозиції там, де необхідно на них вплинути.

Література.

1. Баймуратов М., Кофман Б. Муніципальна культура та її основоположна роль в становленні місцевого самоврядування. Матеріали конференцій МЦНД, (23.08.2024; Херсон, Україна). Херсон: МЦНД, 2024. С. 61–67.
2. Легеза Ю. О., Шевирталов В. С. Публічне управління процесами соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 1. С. 125–128.
3. Батанов О. В. Муніципальне право України в умовах російсько-української війни: проблеми реалізації та розвитку. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ: АПСВТБ 2024. С. 89–95.
4. Мішина Н. В. Застосування медіації у спорах за участі органу місцевого самоврядування: конституційно-правовий вимір. *Juris Europensis Scientia*. 2024. № 2. С. 19–22.

5. Батанов О. В. Людина у місцевому самоврядуванні: проблеми взаємодії в умовах викликів російсько-української війни. Право України. 2024. № 6. С. 14–37.

Зелінська Марина Ігорівна,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольського державного університету

РОСІЯ ЯК СЛАБКА ДЕРЖАВА: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ І ВИКЛИКІВ

Росія, будучи однією з найбільших країн світу, мала до повномасштабного вторгнення в Україну у лютому 2022 року, значні природні ресурси, військову міць і багату історію. Однак, незважаючи на ці переваги, зараз вже Росія стикається з безліччю проблем, які підривають її державну та соціальну стабільність. І втрата такої стабільності дає нам підстави провести стислий аналіз та прийти до висновку, що фактично Росія стала слабкою державою за теорією weak state.

Феномен weak states вже досить давно є предметом досліджень західних науковців. Це стосувалося пошуку шляхів вирішення проблем у декількох сферах, зокрема пострадянського трансферу низки країн, де намагалися вирішити питання швидкого та ефективного переходу цих країн з авторитарного правління до демократії.

Безліч дослідників процесів політичного трансферінгу намагаються знайти відповідь на питання: «Чому копіювання демократичних інститутів і втілення ідей модернізації в одних країнах має величезний успіх, а в інших, вже заздалегідь, приречене на провал?». Деяким чином нова, яка набирає більшу популярність в Західній Європі і, особливо в США, «теорія слабкої держави» може дати відповідь на це питання.

Основними ознаками приналежності держави до weak state є:

- втрата фізичного контролю над територією;
- втрата права (монополії) держави на законне вживання сили;
- неможливість вироблення представниками влади колективних рішень;
- зростаючий рівень корупції та організованої злочинності;
- неможливість збору податків;
- широкомасштабні переміщення великих мас біженців та демографічні катастрофи;
- екологічні катастрофи;
- вторгнення ззовні.